

BOUWSPOOR: DE BLANKEMATE NIJBROEK.

Het aardige van de Blankemate is niet alleen de geschiedenis van deze boerderij, maar ook zijn rijke bouwgeschiedenis.

Zo kom je af en toe in deze boerderij bouwsporen tegen die je zonder wat achtergrond geschiedenis niet direct kunt herleiden. Het is altijd spannend te ervaren van: wat zie ik, wat voor spoor is dit en of hoe ver kun je terug in de geschiedenis. Soms lees je aan de sporen geschiedenissen af die veelal de eigenaar of bewoners niet wisten.

Het is bekend, dat de Blankemate ooit als een spieker met een landheerskamer is begonnen. Spieker, komt van het woord spicarium wat graanopslagplaats betekent. In deze regio was een spieker een versterkt huis met een of meerdere graanzolders. De landheerskamer was bestemd voor de heer van zijn goed, als hij op het bezit wilde verblijven.

Volgens een oude prent was deze spieker een hoog gebouw. Kom je op de deel van deze boerderij, dan zie een gedeelte daar van terug. De gebinten zijn deels gemaakt van de gesloopte spieker. Dit kun je zien o.a. aan de aanwezige merktekens deze zijn uit het einde van de 19^e eeuw. Maar dit is ook af te lezen aan de liggers en de korbelen met hun afgeschuinde kanten en waarop de oude kleuren nog zichtbaar zijn.

Boven op de zolder boven de spoelkeuken ligt een oud hijswiel, compleet met as.

Langs de muur zit nog zichtbaar de balk waar de as in gedraaid heeft en de andere balk waar het hijswiel tussen hing, is ook nog aanwezig. In de vloer is nog een spoor te zien van het hijsluik.

Hijswielen zijn constructies waarmee lasten van buiten of lager gelegen vloeren naar hogere verdiepingen gehesen kunnen worden. Deze hijswielen werden zelfs al veelvuldig toegepast in de 14^e en 15^e eeuw. In die tijd gebruikte men veelal populierenhout voor het rad en voor de as eikenhout. Populierenhout is niet alleen taai, maar ook stabiel zodat het wiel niet snel scheluw trekt. Veelal werd de buitenzijde voorzien van een brede v- groef en ijzeren geleidehaken. Zo bleef het touw op zijn plek onder het draaien. Het is bekend dat ingepende- ouder zijn dan vastgeklemde haken. Een enkele keer kom je een vurenhouten wiel tegen, doch deze zijn veelal vervaardigd in de 20^e eeuw.

Dit oude hijswiel is vervaardigd van iepenhout. Het is geen groot wiel, dus waarschijnlijk gebruikt voor lichte lasten. Wat opvalt aan dit wiel is dat men de geleidehaken verwijderd heeft om het wiel groter te maken. Hiervoor heeft men extra klossen gemaakt voor zien van een v- en deze met klampen aan beide zijden van het wiel bevestigd. Dit is door de kleurstelling goed te zien. Hoe groter het wiel hoe lichter de last te hijsen is. Het is voor mij de eerste keer dat ik op deze wijze gemaakt vergroot hijswiel tegenkom. Gelet op de houtsoort en de wijze van het vervaardigen, is dit oude hijswiel vermoedelijk gemaakt in het midden van de 18^e eeuw. Het is wel bijna zeker dat het gebruikt is in de spieker om het graan naar hoger gelegen zolders te hijsen. Gelet op de huidige ophangingconstructie, het hijsluik in de vloer en de vergroting van het wiel, heeft men zowel deze vergroting als de overige zaken in het begin van de 20^e eeuw aangebracht. Waarom men het wiel vergroot heeft en waarvoor het gebruikt kan zijn, is niet bekend.